97. MEKTUP

٩٧- ﴿ اَلْمَكْتُوبُ السَّابِعُ وَالتِّسْعُونَ: اِلَى الْخَواجَهْ مُحَمَّدٍ هَاشِمٍ الْكِشْمِيِّ فِى جَوَابِ طَلَبِهِ حَلَّ مَا فِى الْمَكْتُوبِ السَّادِسِ ﴾

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلاَمٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى قَدْ سَأَلْتُمْ اَنَّهُ مَا مَعْنَى هَذِهِ الْعِبَارَةِ الْوَاقِعَةِ فِى الْمَكْتُوبِ السَّادِسِ "اَظُنُّ اَنَّ الْمَقْصُودَ مِنْ خِلْقَتِى هُوَ اَنْ تَنْصَبِغَ الْوِلاَيَةُ الْمُحَمَّدِيَّةُ بِالْوِلاَيَةِ الْاِبْرَاهِيمِيَّةِ عَلَيْهِمَا الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ وَاَنْ يَكُونَ حُسْنُ مَلاَحَةِ هَذِهِ الْوِلاَيَةِ مُمْتَزِجًا بِجَمَالِ صَبَاحَةِ تِلْكَ الْوِلاَيَةِ وَاَنْ يَبْلُغَ مَقَامُ الْمَحْبُوبِيَّةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ بِهَذَا الْاِنْصِبَاغِ وَالْاِمْتِزَاجِ دَرَجَةً عُلْيَاءَ" (اِعْلَمْ) اَنَّ مَنْصِبَ الدَّلاَلَةِ وَالْمَشَاطَةِ لَيْسَ بِمَمْنُوعٍ وَلاَ مَحْذُورَ فِيهِ أَصْلاً وَالدَّلاَّلُ الَّذِى يَجْعَلُ بِحُسْنِ الدَّلاَلَةِ كُلاًّ مِنَ الْمَحْبُوبَيْنِ صَاحِبَيِ الْجَمَالِ وَالْكَمَالِ مُخْتَلِطًا بِالْآخَرِ وَيَجْعَلُ حُسْنَ كُلٍّ مِنْهُمَا مُقْتَرِنًا بِحُسْنِ الْآخَرِ فِعْلُهُ هَذَا مِنْ كَمَالِ خِدْمَتِهِ وَنِهَايَةِ شَرَفِهِ وَسَعَادَتِهِ وَلاَ يَلْزَمُ مِنْ هَذَا الْمَعْنَى نَقْصٌ وَلاَ قُصُورٌ فِى شَأْنِهِمَا أَصْلاً وَكَذَلِكَ اِذَا زَادَ فِى حُسْنِهِمَا وَجَمَالِهِمَا بِالْمَشَاطَةِ وَحَصَلَتْ لَهُمَا بِسَبَبِهِ طَرَاوَةٌ وَزِينَةٌ اُخْرَى فَذَلِكَ شَرَافَتُهُ وَسَعَادَتُهُ وَلاَ يَلْزَمُ مِنْ ذَلِكَ نَقْصٌ وَقُصُورٌ لَهُمَا أَصْلاً ﴿شِعْرٌ﴾

فِى مَجْدِكُمْ لاَ يَلْحَقُ النُّقْصَانُ مِنْ * هَذَا وَلِىَ فِى ذَاكَ اَلْفُ شَرَافَةٍ

وَبِالْجُمْلَةِ اَنَّ حُصُولَ الْاِنْتِفَاعِ وَالْاِسْتِفَادَةِ لِاَصْحَابِ الدَّوْلَةِ مِنْ جِهَةِ الْغِلْمَانِ وَالْخَدَمَةِ لَيْسَ بِمَمْنُوعٍ وَلاَ مَحْذُورَ فِيهِ أَصْلاً لِاَنَّهُ لَيْسَ بِمُسْتَلْزِمٍ لِلْقُصُورِ وَالنُّقْصَانِ بَلْ كَمَالُ اَصْحَابِ الدَّوْلَةِ فِى خِدْمَةِ الْغِلْمَانِ وَالْخَدَمَةِ وَقَاصِرُ الدَّوْلَةِ مَنْ لاَ يَكُونُ مُنْتَفِعًا وَمُتَمَتِّعاً بِالْخَدَمَةِ وَيَعُدُّ الْاِنْتِفَاعَ وَالتَّمَتُّعَ بِهِمْ نُقْصَانًا وَالْاِسْتِمْدَادَ وَالْاِسْتِفَادَةَ مِنْهُمْ قُصُورًا قَالَ اللّٰهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى "**يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللّٰهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ**" قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا "اِنَّ سَبَبَ نُزُولِ هَذِهِ الْآيَةِ اِسْلاَمُ الْفَارُوقِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ" وَمِنَ الْبَدِيهِيِّ اَنَّ خِدَمَاتِ الْاَصَاغِرِ وَالْاَسَافِلِ مُوجِبَةٌ لِمَزِيَّةِ مَرْتَبَةِ الْاَكَابِرِ

وَالْاَعَالِى فَمَنْ لَمْ يَهْتَدِ لِاَمْرٍ بَدِيهِىٍّ فَمَا قُصُورُ الْعِبَارَةِ اَلاَ تَرَى اَنَّ السَّلاَطِينَ وَالْاُمَرَاءَ مُحْتَاجُونَ اِلَى الْخُدَّمِ وَالْحَشَمِ فِى التَّجَمُّلِ وَالتَّسَلُّطِ وَيَرَوْنَ اَنَّ كَمَالاَتِهِمْ مَرْبُوطَةٌ بِهِمْ وَلاَ قُصُورَ وَلاَ نُقْصَانَ مِنْ هَذَا الْمَعْنَى فِى مَرَاتِبِهِمْ أَصْلاً كَمَا هُوَ مَعْلُومٌ لِلْوَضِيعِ وَالشَّرِيفِ وَمَنْشَأُ هَذَا الْاِشْتِبَاهِ عَدَمُ الْفَرْقِ بَيْنَ التَّمَتُّعِ وَالْاِنْتِفَاعِ الْحَاصِلِ مِنْ جَانِبِ الْاَصَاغِرِ وَالتَّمَتُّعِ وَالْاِنْتِفَاعِ الْحَاصِلِ مِنْ جَانِبِ الْاَعَالِى وَقَدْ تَبَيَّنَ اَنَّ الْاَوَّلَ مُوجِبٌ لِلْكَمَالِ وَالثَّانِى يَزِيدُ فِى النُّقْصَانِ وَالْاَوَّلُ مُجَوَّزٌ وَالثَّانِى مُمْتَنِعٌ وَاللهُ سُبْحَانَهُ الْمُلْهِمُ لِلصَّوَابِ "رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا" وَالسَّلاَمُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى.

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup Hace Muhammed Haşim el-Kışmî'ye gönderilmiştir. İmam-ı Rabbanî bu mektupta, adı geçen zatın Altıncı Mektupla ilgili olarak hallini istediği konuyu açıklar.

Allah'a hamd, peygamberlerine selam olsun. Mektubunuzda, altıncı mektupta geçen şu ifadelerimden ne kastettiğimi soruyorsunuz: *"Öyle zannediyorum ki, benim yaratılmamdaki maksat, velayet-i muhammediyyenin velayet-i ibrahimiyyenin rengine bürünmesi ve birinin sevimliliğiyle diğerinin parlaklığının bir araya getirilmesi ve böylece Sevgili Peygamberimize ait sevilmişlik makamının en üstün dereceye yükselmesidir."*

Sorunuza cevaben size şunu hatırlatmalıyım ki, tellallık ve berberlik meslekleri dinen yasaklanmış meslekler değildir. Mahirâne takdimleri sayesinde güzel ve olgun iki sevgiliyi birbirine yakınlaştıran ve birinin güzelliğini diğerinin güzelliğiyle tamamlayan tellalların bu işi, onların üstün hizmetlerinden ve şeref ve bahtiyarlıklarından ileri gelmektedir. Tellalların bu takdimleri sevgililer için bir kusur sebebi olamaz. Bunun gibi sevgililerin saçlarını tarayıp onları süsleyen bir berber de bu fiiliyle ancak hizmette bulunmuş olur ve bu davranışı kendisinin şeref ve saadetinin bir göstergesi kabul edilir. Onun bu hizmeti sevgililer için asla bir kusur sayılmaz.

Bundan ötürü sizin şerefinize asla bir noksanlık bulaşmaz
Ama benim için bunda binlerce şeref vardır.

Sonuç olarak devlet sahibi yüce kimselerin hizmetçilerinden fayda görmesi mümkündür, bunda her hangi bir sakınca söz konusu değildir. Zira bu durum onlar için bir kusur sebebi sayılmaz. Bilakis devlet sahibi

kimselerin hizmetçilerinden fayda görmesi onların üstünlüklerine işarettir. Asıl noksanlık bir devlet sahibinin hizmetçilerinden fayda görmemesi ve bunu kusur saymasındadır. Cenab-ı Allah *(celle celalühü)* bir ayet-i kerimede şöyle buyurur: *"Ey Nebi! Sana Allah ve peşinden gelen müminler kafidir"* (Enfal, 64) İbn-i Abbas, *(radıyallahü anhüma)* bu ayet-i kerimenin Hz. Ömer'in *(radıyallahü anh)* Müslüman olması üzerine indiğini bildirir[136]. Şurası çok açıktır ki, küçüklerin hizmetleri büyüklerinin kemalatının birer göstergesidir. Bu kadar açık bir konuyu bir kimse anlamakta zorlanıyorsa benim ifadelerimin ne suçu var! Nitekim sultanlar gerek estetik üstünlüğü gerekse siyaset üstünlüğü açısından bir takım hizmetçi ve yardımcılara ihtiyaç duyarlar ve bu alanlardaki üstünlüklerinin söz konusu hizmetçilere bağlı olduğunu düşünürler. Yediden yetmişe herkesin takdir edeceği gibi bu husus onların yüksek mertebeleri için herhangi bir kusur sebebi olarak görülmez. Küçüklerin büyüklere hizmet etmesiyle, büyüklerin küçüklere hizmet etmesi arasındaki farkı göremeyenler bu konuda şüphe içine düşmüşlerdir. Halbuki birinci durum *[büyükler için]* üstünlük ifade ettiğinden caiz kabul edildiği halde ikinci durum [büyükler için] noksanlık ifade ettiğinden hoş görülmemektedir. Allah Sübhanehü yegane doğruyu ilham edendir. *"Rabbimiz! Bize tarafından rahmet ver ve bize, (şu) durumumuzdan bir kurtuluş yolu hazırla!"* (Kehf, 10)

Selam hidayete tabi olanların üzerine olsun.

KELİME ANLAMI

97. ≺ اَلْمَكْتُوبُ السَّابِعُ وَالتِّسْعُونَ **Doksan yedinci mektup** *(Kime gönderilmiştir?)* اِلَى الْخَواجَةْ مُحَمَّدِ هَاشِمِ الْكِشْمِيِّ **Hace Muhammed Kişmi'ye gönderilmiştir** *(Ne hakkındadır?)* طَلَبِهِ جَوَابِ فِي **İsteğinin cevabı hakkındadır** *(Neyi isteği?)* حَلِّ مَا فِي الْمَكْتُوبِ السَّادِسِ **Altıncı mektupta olanın halledilmesi** ≻

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ Hamd Allah'a وَسَلاَمٌ Selam ise عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى Seçtiği kullarına olsun قَدْ سَأَلْتُمْ Sormuşsunuz ki, اَنَّهُ مَا مَعْنَى هَذِهِ الْعِبَارَةَ Şu ibarenin manası nedir *(Öyle ibare ki,)* اَنَّ الْوَاقِعَةِ فِى الْمَكْتُوبِ السَّادِسِ Altıncı mektupta geçen (şu ibare) اَظُنُّ Zannediyorum ki هُوَ اَنْ تَنْصَبِغَ الْوَلاَيَةُ الْمُحَمَّدِيَّةُ الْمَقْصُودَ مِنْ خِلْقَتِى Benim yaratılmamdan maksat *(Nedir?)* Velayet-i Muhammediye'nin boyanmasıdır *(Ne ile?)* بِالْوَلاَيَةِ الاِبْرَاهِيمِيَّةِ Velayet-i-

[136] Taberani, *el-Mucemü'l-Kebir*, c. 12, s. 60, hadis no, 12470.

وَاَنْ يَكُونَ حُسْنُ مَلاَحَةِ İbrahimiyye ile عَلَيْهِمَا الصَّلاَةُ وَالسَّلاَمُ Onlara salat-u selam olsun هَذِهِ الْوَلاَيَةِ Ve bu velayetin güzel sevimliliğinin olmasıdır (Ne?) مُمْتَزِجًا Karışmış (Ne ile?) وَاَنْ يَبْلُغَ مَقَامُ بِجَمَالِ صَبَاحَةِ تِلْكَ الْوَلاَيَةِ Velayet-i İbrahimiyye'nin parlaklığının cemaliyle بِهَذَا الاِنْصِبَاغِ الْمَحْبُوبِيَّةِ الْمُحَمَّدِيَّةِ Muhammedi mahbubiyet makamının ulaşması (Ne ile?) وَالاِمْتِزَاجِ Bu boyanma ve karışma ile (Nereye?) دَرَجَةً عُلْيَاءَ Yüksek dereceye (اِعْلَمْ) Bilesin ki, اَنَّ مَنْصِبَ الدَّلاَلَةِ وَالْمَشَاطَةِ Tellallık ve berberlik meslekleri لَيْسَ بِمَمْنُوعٍ Yasaklanmış değildir وَلاَ مَحْذُورَ فِيهِ أَصْلاً Bunda kesinlikle bir sakınca da yoktur وَالدَّلاَّلُ الَّذِى Ve bir tellal ki, كُلاًّ مِنَ الْمَحْبُوبَيْنِ صَاحِبَى الدَّلاَلَةِ يَجْعَلُ بِحُسْنِ Güzel tellallık ile kılıyor (Neyi?) الْجَمَالِ وَالْكَمَالِ Cemal ve kemal sahibi mahbuplardan her birini (Ne kılıyor?) مُخْتَلِطًا بِالآخَرِ Diğeri ile karışmış وَيَجْعَلُ حُسْنَ كُلٍّ مِنْهُمَا Ve onlardan her birinin güzelliğini de kılıyor (Ne?) مُقْتَرِنًا بِحُسْنِ الآخَرِ Diğerinin güzelliğiyle beraber فِعْلُهُ هَذَا İşte onun bu fiili (Nedendir?) مِنْ كَمَالِ خِدْمَتِهِ Hizmetinin kemalindendir (Daha nedendir?) وَنِهَايَةِ شَرَفِهِ وَسَعَادَتِهِ Şeref ve saadetinin nihayetindendir وَلاَ يَلْزَمُ مِنْ هَذَا الْمَعْنَى Bu manadan lazım gelmez (Ne lazım gelmez?) نَقْصٌ وَلاَ قُصُورٌ Bir eksiklik ve kusur (Nerede?) فِى شَأْنِهِمَا O iki mahbubun şanında أَصْلاً Kesinlikle وَكَذَلِكَ اِذَا زَادَ Aynı şekilde arttırdığında (Neyi?) فِى حُسْنِهِمَا وَجَمَالِهِمَا Onların cemal ve güzelliğini (Ne ile?) بِالْمَشَاطَةِ Berberlik (saçlarını tarayıp süslemek) ile وَحَصَلَتْ لَهُمَا Ve onlar için meydana geldiğinde بِسَبَبِهِ Onun sebebiyle (Ne meydana geldiğinde?) طَرَاوَةٌ وَزِينَةٌ اُخْرَى Canlılık ve yeni bir süs فَذَلِكَ İşte bu (Nedir?) شَرَافَتُهُ وَسَعَادَتُهُ Onun şerefi ve saadetidir وَلاَ يَلْزَمُ مِنْ ذَلِكَ Bundan lazım gelmez نَقْصٌ وَقُصُورٌ لَهُمَا Onlar için bir eksiklik ve kusur أَصْلاً Kesinlikle (شِعْرٌ) Şiir:

مِنْ هَذَا فِى مَجْدِكُمْ Sizin şanınıza لاَ يَلْحَقُ النُّقْصَانُ Noksanlık bitişemez (Neden dolayı?) Bundan dolayı وَلِىَ فِى ذَاكَ Ama benim için bunda vardır (Ne?) اَلْفُ شَرَافَةِ Bin tane şeref.

وَبِالْجُمْلَةِ Özetle اَنَّ حُصُولَ الاِنْتِفَاعِ وَالاِسْتِفَادَةِ Faydalanma ve istifadenin meydana gelmesi (Kim için?) لاَصْحَابِ الدَّوْلَةِ Devlet (makam) sahipleri için (Kimden?) مِنْ جِهَةِ الْغِلْمَانِ وَالْخَدَمَةِ Köle ve hizmetçilerden (Nedir?) لَيْسَ بِمَمْنُوعٍ Yasaklanmış değildir وَلاَ مَحْذُورَ فِيهِ أَصْلاً Ve bunda kesinlikle bir mahzur yoktur لاَنَّهُ لَيْسَ بِمُسْتَلْزِمٍ Çünkü bu gerektirmez-

(Neyi?) لِلْقُصُورِ وَالنُّقْصَانِ Kusur ve eksikliği بَلْ كَمَالُ اَصْحَابِ الدَّوْلَةِ Bilakis bu devlet sahiplerinin kemali *(Nerededir?)* فِى خِدْمَةِ الْغِلْمَانِ وَالْخَدَمَةِ Köle ve hizmetçilerin hizmetindedir وَقَاصِرُ الدَّوْلَةِ Devleti (makamı) düşük olan *(Kimdir?)* مَنْ لاَ يَكُونُ Olamayan kimsedir *(Ne olamayan?)* مُنْتَفِعًا وَمُتَمَتِّعًا Faydalanan ve yararlanan *(Ne ile?)* بِالْخَدَمَةِ Hizmetçileri ile وَيَعُدُّ نُقْصَانًا الْاِنْتِفَاعَ وَالتَّمَتُّعَ بِهِمْ Ve onlardan faydalanıp yararlanmayı sayan kimsedir *(Ne sayan?)* Eksiklik *(Daha neyi sayan kimsedir?)* وَالْاِسْتِمْدَادَ وَالْاِسْتِفَادَةَ مِنْهُمْ Onlardan istifade etmeyi ve yardım görmeyi *(Ne sayan kimsedir?)* قُصُورًا Kusur قَالَ اللّٰهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى Allah Teâlâ buyurdu ki: يَا اَيُّهَا النَّبِىُّ Ey peygamber حَسْبُكَ Sana yeter *(Kim)* اَللّٰهُ Allah *(Daha kim)* وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ Ve müminlerden sana uyanlar قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمَا İbni Abbas -radıyallahu anhuma- dedi ki: اِنَّ سَبَبَ نُزُولِ هٰذِهِ الْآيَةِ Bu ayetin iniş sebebi *(Nedir?)* اِسْلاَمُ الْفَارُوقِ رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُ Hz. Ömer -radıyallahu anh-ın Müslüman olmasıdır وَمِنَ الْبَدِيهِىِّ Açık olan şeylerdendir ki, اَنَّ خِدْمَاتِ الْاَصَاغِرِ وَالْاَسَافِلِ Küçük ve düşük kimselerin hizmet etmesi *(Nedir?)* مُوجِبَةٌ لِمَزِيَّةِ مَرْتَبَةِ الْاَكَابِرِ وَالْاَعَالِى Büyük ve ulu kişilerin mertebesinin üstünlüğünü gerektirir فَمَنْ لَمْ يَهْتَدِ Kim ulaşmazsa *(Neye?)* لِاَمْرٍ بَدِيهِىٍّ Böyle açık bir işe فَمَا قُصُورُ الْعِبَارَةِ İbarenin suçu nedir? اَلاَ تَرٰى Görmez misin ki? اَنَّ السَّلاَطِينَ وَالْاُمَرَاءَ Emirler ve sultanlar *(Nedir?)* مُحْتَاجُونَ Muhtaçtırlar *(Kimlere?)* اِلَى الْخَدَمِ وَالْحَشَمِ Hizmetçilere ve maiyyete *(Hangi hususta muhtaçtırlar?)* فِى التَّجَمُّلِ وَالتَّسَلُّطِ Saltanat ve güzellikleri hususunda وَيَرَوْنَ Ve görürler ki, اَنَّ كَمَالاَتِهِمْ Kendilerinin kemali *(Nedir?)* مَرْبُوطَةٌ بِهِمْ Onlara (hizmetçilere) bağlıdır وَلاَ قُصُورَ وَلاَ نُقْصَانَ Herhangi bir kusur veya eksiklik yoktur *(Neden dolayı?)* مِنْ هٰذَا الْمَعْنٰى Bu manadan dolayı *(Nerede?)* فِى مَرَاتِبِهِمْ Onların mertebelerinde اَصْلاً Kesinlikle كَمَا هُوَ مَعْلُومٌ Nitekim bu bilinendir *(Kim için?)* لِلْوَضِيعِ وَالشَّرِيفِ Hem düşük hem de şerefli kişiler için وَمَنْشَأُ هٰذَا الْاِشْتِبَاهِ Bu karışıklığın kaynağı *(Nedir?)* عَدَمُ الْفَرْقِ Farkın olmamasıdır *(Nerede?)* بَيْنَ التَّمَتُّعِ وَالْاِنْتِفَاعِ الْحَاصِلِ Hasıl olan yararlanma ve faydalanma ile *(Neden hasıl olan?)* مِنْ جَانِبِ الْاَصَاغِرِ Küçükler/ hizmetçiler tarafından *(Daha ne arasında fark olmamasıdır?)* وَالتَّمَتُّعِ وَالْاِنْتِفَاعِ الْحَاصِلِ Hasıl olan yararlanma ve faydalanma arasında *(Neden hasıl olan?)* مِنْ جَانِبِ الْاَعَالِى Büyükler/efendiler tarafından وَقَدْ تَبَيَّنَ Halbuki aşikârdır ki, اَنَّ الْاَوَّلَ Birincisi *(Nedir?)* مُوجِبٌ لِلْكَمَالِ Kemali gerektirir وَالثَّانِى İkincisi ise *(Nedir?)*

وَالثَّانِى مُمْتَنِعٌ يَزِيدُ فِى النُّقْصَانِ Noksanlığı çoğaltır وَالاَوَّلُ مُجَوَّزٌ Birincisi cevaz verilendir İkincisi imkansızdır وَاللّٰهُ سُبْحَانَهُ Allah Subhâhehu *(Nedir?)* اَلْمُلْهِمُ لِلصَّوَابِ Doğruyu ilham edendir رَبَّنَا Ey Rabbimiz! آتِنَا Bize ver *(Nereden?)* مِنْ لَدُنْكَ Tarafından *(Ne?)* رَحْمَةً Bir rahmet وَهَيِّئْ لَنَا Ve bize hazırla *(Ne?)* مِنْ اَمْرِنَا Şu işimizden رَشَدًا Bir çıkış yolu وَالسَّلاَمُ Selam olsun *(Kime?)* عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى Hidayete tabi olana...